

HORIZONTAL FACILITY ZA ZAPADNI BALKAN I TURSKU 2016 – 2019. GODINA

*PODRŠKA REFORMAMA I
STVARANJE UVJETA ZA
SUŠTINSKE PROMJENE:
PREGLED OSTVARENIH
REZULTATA ZAJEDNIČKOG PROGRAMA
EVROPSKE UNIJE I VIJEĆA EVROPE*

VIŠE INFORMACIJA MOŽETE NAĆI NA

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>
f [jp.horizontal.facility](https://www.facebook.com/jp.horizontal.facility)
t [@CoE_EU_HF](https://twitter.com/CoE_EU_HF)

KONTAKT

Tim za koordinaciju Horizontal Facility programa
Ured Generalne direkcije za programe
Vijeće Evrope
Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, Francuska
E-mail: horizontal.facility@coe.int

Izrada ovog dokumenta je financirana sredstvima Zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope.
Stavovi navedeni u brošuri ne odražavaju zvanični stav Evropske unije ili Vijeća Evrope.

PREMS 173219

BOS

Vijeće Evrope je glavna organizacija za zaštitu ljudskih prava na kontinentu. Obuhvata 47 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope su potpisale Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka, demokratiju i pravnu državu. Evropski sud za ljudska prava kontroliše implementaciju Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Evropske unije odlučile su da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Evropska unija poklanja posebnu pažnju razmjeni postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Osiguravanje pravde

**Borba protiv korupcije,
privrednog kriminala i organiziranog kriminala**

**Borba protiv diskriminacije i
zaštita prava ranjivih grupa**

Mehanizam za koordinaciju ekspertiza

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

**HORIZONTAL FACILITY
ZA ZAPADNI
BALKAN I TURSKU
2016 – 2019. GODINA**

***PODRŠKA REFORMAMA
I STVARANJE UVJETA ZA
SUŠTINSKE PROMJENE:
PREGLED OSTVARENIH REZULTATA
ZAJEDNIČKOG PROGRAMA
EVROPSKE UNIJE I VIJEĆA EVROPE***

© 2019 Vijeće Evrope. Sva prava zadržana. Licencirano Evropskoj uniji pod uvjetima. Nijedan dio ove publikacije ne može se prevoditi, reproducirati niti prenositi, u bilo kojoj formi ili na bilo koji način, elektronskim (CD-Rom, internet, itd.) ili mehaničkim putem, uključujući fotokopiranje, snimanje ili putem bilo kojeg sistema skladištenja informacija ili pretraživanja, bez prethodnog odobrenja Direktorata za komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int) u pisanoj formi.

Fotografija na naslovnoj strani:
Shutterstock.com

Fotografije: Shutterstock.com i fotografije napravljene u okviru programa Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku

Novembar 2019. godine

Izrada ovog dokumenta je finansirana sredstvima Zajedničkog programa Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi navedeni u brošuri ne odražavaju zvanični stav Evropske unije ili Vijeća Evrope.

Sadržaj

LISTA SKRAĆENICA I AKRONIMA	5
HORIZONTAL FACILITY: STRATEŠKI ALAT ZA PODRŠKU REFORMAMA NA ZAPADNOM BALKANU I U TURSKOJ	7
MULTIDISCIPLINARNA PITANJA	9
Regionalna dimenzija	9
Uvođenje principa rodne ravnopravnosti	9
Organizacije civilnog društva	10
TEMA I: OSIGURAVANJE PRAVDE	11
Zaštita ljudskih prava pritvorenih i osuđenih osoba	11
Ljudska prava i pravosuđe	14
Unaprjeđenje pristupa pravdi, nezavisnosti i odgovornosti pravosuđa	16
Jačanje kvaliteta i efikasnosti pravosudnih sistema	18
TEMA II: BORBA PROTIV KORUPCIJE, PRIVREDNOG KRIMINALA I ORGANIZIRANOG KRIMINALA	21
Borba protiv privrednog kriminala	22
Jačanje integriteta i borba protiv korupcije u visokom obrazovanju	24
TEMA III: PROMOCIJA SPRJEČAVANJA DISKRIMINACIJE I ZAŠTITE PRAVA RANJIVIH GRUPA	27
Sprječavanje i suzbijanje diskriminacije u školama	27
Ljudska prava i diskriminacija	30
Jačanje zaštite nacionalnih manjina	31
Sprječavanje i borba protiv trgovine ljudima	33
MEHANIZAM ZA KOORDINACIJU EKSPERTIZA	35

Lista skraćenica i akronima

CDC	Kompetencije za demokratsku kulturu (eng. Competencies for Democratic Culture)
CEPEJ	Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (eng. European Commission for the Efficiency of Justice)
Konvencija	Evropska konvencija o ljudskim pravima
OCD	Organizacija civilnog društva (eng. Civil Society Organisation)
ECM	Mehanizam za koordinaciju ekspertiza (eng. Expertise Co-ordination Mechanism)
ECRI	Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije (eng. European Commission against Racism and Intolerance)
EU	Evropska unija
Evropski sud	Evropski sud za ljudska prava
FCNM	Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (eng. Framework Convention for Protection of National Minorities)
GRECO	Grupa zemalja protiv korupcije (eng. Group of States against Corruption)
Horizontal Facility	Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku
LGBTI	Lezbijke, gej, biseksualne, transrodne, interpolne osobe (eng. Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex)
NVO	Nevladina organizacija

Horizontal Facility: strateški alat za podršku reformama na Zapadnom Balkanu i u Turskoj

PROGRAM	Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku
BUDŽET	25.000.000 EUR
SREDSTVA	Evropska unija (80%) Vijeće Evrope (20%)
TRAJANJE	maj 2016 – maj 2019. godine
GEOGRAFSKA POKRIVENOST	Zapadni Balkan i Turska
IMPLEMENTIRA	Vijeće Evrope

Horizontalni program Horizontal Facility, koji finansiraju Evropska unija i Vijeće Evrope, a koji implementira Vijeće Evrope, osmišljen je kao zajednička inicijativa kojom bi se korisnicima na Zapadnom Balkanu i u Turskoj u okviru procesa proširenja pomoglo kod usklađivanja sa standardima Vijeća Evrope i, prema potrebi, pravnom stečevinom Evropske unije.

Horizontal Facility slijedi dvostruki pristup:

- ▶ tehnička saradnja u obliku savjeta, razvijanje kapaciteta i druga tehnička podrška prilagođena potrebama svakog korisnika, u cilju postizanja veće usklađenosti sa evropskim standardima.
- ▶ Mehanizam za koordinaciju ekspertiza (ECM), putem kojeg Vijeće Evrope osigurava pravnu ekspertizu i savjete o politikama kao odgovor na zahtjeve.

Od početka primjene programa Horizontal Facility provedeno je ukupno 36 akcija.

Horizontalni instrument je implementiran u vidu trogodišnjeg programa (maj 2016- maj 2019. godine), sa posebnim akcentom na tri teme:

- ▶ osiguravanje pravde;

Regionalna završna konferencija programa Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku (2016 - 2019), Tirana, april 2019. godine

- ▶ borba protiv korupcije, privrednog kriminala i organiziranog kriminala;
- ▶ borba protiv diskriminacije i zaštita prava ranjivih grupa.

■ U ovom periodu korisnici Horizontal Facility programa bili su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija.¹

■ Horizontal Facility oslanja se na preporuke [tijela za monitoring pri Vijeću Evrope](#) u vezi sa potrebnim unaprjeđivanjem zakona i politika korisnika u cilju postizanja usklađenosti sa ugovorima i drugim standardima ove organizacije. Akcije u okviru Horizontal Facility programa bile su usmjerene na šire građanstvo i, shodno tome, predstavljale su važan doprinos provođenju Strategije Evropske komisije za „[vjerodostojnu perspektivu proširenja za Zapadni Balkan i pojačano angažovanje EU na Zapadnom Balkanu](#)“, naročito u oblastima zajedničke pojačane saradnje i rješavanja konkretnih izazova sa kojim se suočava Zapadni Balkan.

■ Na kraju prve faze ovog programa, u Tirani je, 3. aprila 2019. godine, održana Završna regionalna konferencija, kada su se sastali svi akteri kako bi razmijenili mišljenja o rezultatima programa. Učesnici su analizirali iskustva koja su stekli u provođenju programa, izgleda za buduću saradnju, kao i šta bi u narednom periodu trebalo promijeniti. Tom prilikom Evropska unija i Vijeće Evrope potvrdili su da će se druga faza Horizontal Facility programa nastaviti u periodu od 2019. do 2022. godine kroz nadogradnju i osiguravanje održivosti rezultata ostvarenih u prvoj fazi.

■ Ova brošura zasniva se na rezultatima provedbe prve faze HF, kao i ishodima razmatranim na Završnoj regionalnoj konferenciji.

* Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu i ista je u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

1. Uključenost Turske bila je ograničena na odabrane regionalne aktivnosti.

Multidisciplinarna pitanja

Regionalna dimenzija

— Tokom provođenja Horizontal Facility programa, prilagođene intervencije namijenjene kao pomoć korisnicima kod usklađivanja sa evropskim standardima, postepeno su dopunjavane snažnijim regionalnim fokusom, u skladu sa zahtjevima institucija korisnika koje se to prepoznale kao dodatnu vrijednost programa.

— Kako je provođenje programa napredovalo, uvedene su posebne aktivnosti kojima su unaprijeđene regionalne mreže i akterima omogućeno da jedni od drugih uče iz iskustava kod suočavanja sa sličnim izazovima. Regionalne inicijative naročito su bile usmjerene na oblasti kao što je provedba Evropske konvencije o ljudskim pravima (Konvencija), zatvori, privredni kriminal, obrazovanje i borba protiv diskriminacije.

— Ojačani regionalni pristup u prvoj fazi Horizontal Facility programa otvorio je put snažnijoj regionalnoj dimenziji u drugoj fazi ovog programa.

Uvođenje principa rodne ravnopravnosti

— Princip rodne ravnopravnosti bio je sastavni dio implementacije ovog programa. Sve aktivnosti provedene su uz pristup ljudskim pravima, kroz ugradnju principa rodne ravnopravnosti – u skladu sa [Strategijom za ravnopravnost polova Vijeća Evrope](#) – kako bi se imala u vidu posebna prava i potrebe žena i muškaraca. [Skup alata Vijeća Evrope za uvođenje rodno osviještene politike za projekte saradnje](#) obezbijedili su znanje, smjernice i alate za ugradnju ravnopravnosti polova u sve faze životnog ciklusa projekta.

— Tokom provedbe programa Horizontal Facility u oblastima kao što su pravosuđe i zatvorske ustanove, posebna pažnja posvećena je izradi mjera usmjerenih na žene u pogledu pristupa pravdi i pravnoj pomoći, zdravstvenoj zaštiti u zatvorima i programima resocijalizacije.

— Prikupljeni su podaci razvrstani prema polu, uključujući i podatke o kaznenim politikama vezanim za rodno zasnovano nasilje. To je dovelo, ne samo do podizanja svijesti o rodno osjetljivom pravosudnom sistemu, nego i do osmišljavanja mjera kojima će se osigurati veća zastupljenost žena u

pravosuđu. Da bi se riješilo pitanje eventualne nejednakosti polova, u jednoj akciji o pritvorenim i osuđenim osobama izvršena je detaljna analiza u pogledu rodne pripadnosti, čiji rezultati će poslužiti za dalju primjenu principa rodne ravnopravnosti u ovoj oblasti u drugoj fazi Horizontal Facility programa, te kao podsticaj iskazivanju interesa za slične prakse u okviru drugih akcija u svim područjima intervencije ovog programa.

Organizacije civilnog društva

Organizacije civilnog društva (OCD) su u svim korisnicama uključene kao ključni preduvjet za postizanje dugoročnog uticaja na razvoj demokratskog upravljanja i održivosti reformi.

Saradnja sa OCD osigurana je u skladu sa [Smjernicama za učešće organizacija civilnog društva u aktivnostima saradnje Vijeća Evrope](#), te u skladu sa [Smjernicama Evropske komisije za podršku EU civilnom društvu u zemljama u postupku proširenja](#).

OCD su bile uključene u uspostavljanje programa rehabilitacije zatvorenika, oblikovanje reformi pravosuđa, praćenje troškova izbora i unaprjeđivanje prijavljivanja sukoba interesa. OCD su i kroz Horizontal Facility igrale važnu ulogu u jačanju zaštite ljudskih prava, borbi protiv trgovine ljudima i diskriminacije, definiranjem postojećih izazova i predlaganjem rješenja javnim organima.

Tema I:

Osiguravanje pravde

Budžet: 12,34 miliona EUR

Obuhvaćeno: 17 akcija

— Akcije u ovoj oblasti bile su usmjerene na zatvore i policiju (uključujući ljudska prava u policijskom postupanju, zdravstvenu zaštitu u zatvorima i zaštitu od mučenja i lošeg postupanja), standarde ljudskih prava u pravosuđu (sa akcentom na jačanje primjene sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (Evropskog suda)), pristup pravdi, nezavisnost i odgovornost pravosuđa (sa akcentom na jačanje nezavisnosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosudnog sistema).

Zaštita ljudskih prava pritvorenih i osuđenih osoba

— Korisnicima je pružena podrška u cilju pomoći kod daljeg usklađivanja njihovih politika, institucija i praksi sa preporukama Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Ostvareni rezultati:

- ▶ jače zaštite i prakse koje se bave rješavanjem pitanja lošeg postupanja u zatvorima i policijskom pritvoru;
- ▶ poboljšano pružanje zdravstvene zaštite u zatvorima i specijaliziranim institucijama;
- ▶ ojačana rehabilitacija i socijalna reintegracija zatvorenika;
- ▶ veća pažnja posvećena ranjivim grupama i ženama u zatvorima i specijaliziranim institucijama;
- ▶ unaprijeđeno liječenje pacijenata u psihijatrijskim institucijama;
- ▶ dalja profesionalizacija i razvoj kapaciteta zatvorskog i policijskog osoblja, između ostalog u cilju rješavanja pitanja radikalizacije u zatvorima.

„Razmjena dobrih evropskih praksi zaštite ljudskih prava omogućit će bolje rezultate u radu policije, a pomaže nam i kod uspješnog rješavanja sličnih problema u budućnosti i jačanja partnerstva sa građanima.“

Hysni Shala, kapetan Policije Kosova

Najvažnija dostignuća:

- ▶ njega zatvorenika sa mentalnim zdravstvenim problemima poboljšana je uz pomoć educiranog zdravstvenog osoblja, zahvaljujući Priručniku o mentalnom zdravlju i Strategiji za sprječavanje samoubistava (Albanija);
- ▶ upravljanje zatvorima i tretman ranjivih zatvorenika, naročito maloljetnika i žena, unaprijeđeno je pomoću specijalističkog osoblja educiranog na osnovu novog nastavnog plana i programa za nove zaposlenike i plana i programa obuke na radu, uključujući i obuku o vođenju i upravljanju, te obuku za osoblje koje radi sa maloljetnicima i ženama (Albanija);
- ▶ reintegracija zatvorenika u društvo i njihov povratak životu u skladu sa zakonom unaprijeđeni su pomoću educiranog osoblja koje je u mogućnosti razviti individualno planiranje kazni (Albanija);
- ▶ unaprijeđeni kapaciteti za održive obuke zatvorskog, policijskog i medicinskog osoblja za rad sa osobama lišenim slobode. Povećan nivo zdravstvene zaštite u zatvorima, naročito u pogledu liječenja mentalno oboljelih počinitelja krivičnih djela (Bosna i Hercegovina);

- ▶ oko 450 zatvorskih i policijskih službenika prilagodili su metode rada evropskim standardima za rehabilitaciju umjesto kažnjavanja zatvorenika (Bosna i Hercegovina);
- ▶ gotovo 90% medicinskog i nemedicinskog osoblja unaprijedilo je svoja znanja o pružanju njege za forenzičke pacijente, što je dovelo da usvajanja novog koncepta individualnog plana medicinskog liječenja i unaprjeđenja svakodnevnih praksi kao što su pretresi i obrada pritužbi (Bosna i Hercegovina);
- ▶ izrađena je prva Strategija za sprječavanje samoubistava u cilju zaštite zatvorenika od samo-povrjeđivanja, samoubistva i lošeg postupanja. Ukupno 50% medicinskog zatvorskog osoblja prošlo je obuku o zatvorskoj etici i pružanju mentalne zdravstvene zaštite (Kosovo);
- ▶ revidirane Administrativne instrukcije i standardne operativne procedure obezbjeđuju bolji okvir za policijsko postupanje u skladu sa poštivanjem ljudskih prava, a s obzirom na standarde Vijeća Evrope (Kosovo);
- ▶ provedeni su programi rehabilitacije usmjereni na najranjivije pripadnike zatvorske populacije – žene, manjinske grupe i ovisnike o drogama. Ciljne grupe zatvorenika pohađale su obuku u zatvoru, čime su stekli bolju mogućnost da pronađu posao na lokalnom tržištu rada (Crna Gora);
- ▶ uveden je koncept „dinamičke sigurnosti“² u cilju promoviranja bolje komunikacije i međusobnih odnosa zatvorskog osoblja i zatvorenika zasnovanih na visokim profesionalnim etičkim standardima i poštivanju ljudskih prava (Sjeverna Makedonija);
- ▶ u cilju poboljšanja tretmana posebnih grupa, razvijeni su moduli tretmana za žene-počinitelje krivičnih djela, zatvorenike osuđene na doživotnu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, nasilne počinitelje krivičnih djela i seksualne prestupnike, koji su uspješno testirani u odabranim zatvorima (Sjeverna Makedonija);
- ▶ zaštita ljudskih prava u policijskom postupanju ojačana je izgradnjom kapaciteta za obuku policije o različitim pitanjima vezanim za policijsku etiku, sprječavanje lošeg postupanja i upravljanje policijom. Novoosnovani vanjski mehanizam nadzora (EOM) sada omogućava potrebna sredstva za ispitivanje navoda o kršenju ljudskih prava izazvanih postupcima zaposlenika Ministarstva unutrašnjih poslova sa policijskim ovlaštenjima i zatvorske policije (Sjeverna Makedonija);

2. Dinamička sigurnost naglašava potrebu komunikacije zatvorskog osoblja sa zatvorenicima, redovnih kontakata sa zatvorenicima, uspostavljanja profesionalnog odnosa i uključenosti u svakodnevni život zatvorenika.

- ▶ dva nova programa ponašanja počinitelaca krivičnih djela koja omogućavaju integraciju zatvorenika u društvo po izlasku iz zatvora izrađena su i uspješno testirana u pilot-zatvorima (Srbija);
- ▶ izrađeni su individualni planovi liječenja i alati za procjenu rizika kod liječenja pacijenata sa psihijatrijskim problemima kako bi se ponudilo bolje liječenje osoba sa mentalnim poteškoćama (Srbija);
- ▶ Ministarstvo zdravlja je izradilo novu Strategiju za mentalno zdravlje kojom su utvrđeni prioriteti potrebni za unaprjeđenje zaštite mentalnog zdravlja (Srbija).

„Priručnik za obuku o osnovnim sposobnostima zatvorskih službenika sa operativnim procedurama, kao i Smjernice za postupanje sa licima lišenim slobode i jačanje ljudskih prava u zatvorenom okruženju, pomažu nam u suočavanju sa izazovima i poduzimanju potrebnih radnji u svakodnevnom radu, uz jačanje povjerenja i dobrih odnosa između zatvorskog osoblja i osuđenih osoba.“

Muamer Mehić, službenik za tretman zatvorenika u KPZ Zenica (Bosna i Hercegovina)

Ljudska prava i pravosuđe

■ Akcije provedene u ovoj oblasti bile su usmjerene na pomoć korisnicima kod daljeg usklađivanja njihovih politika, institucija i praksi sa Konvencijom, sudskom praksom Evropskog suda, kao i mišljenjima Evropske komisije za demokratiju kroz pravo (Venecijanske komisije).

“Ova akcija je jedna od najuspješnijih u smislu uticaja i promjena do kojih je njena provedba dovela.”

Artur Metani, generalni pravobranilac Albanije

Ostvareni rezultati:

- ▶ bolje usklađivanje zakona i praksi sa Konvencijom;
- ▶ unaprijeđena učinkovitost domaćih pravnih lijekova kako bi se spriječila kršenja Konvencije;
- ▶ jači domaći kapaciteti za provedbu Konvencije na lokalnom nivou;
- ▶ jači kapaciteti pravnih fakulteta i studenata u pogledu provođenja ljudskih prava.

Trening o borbi protiv zlostavljanja kroz primjenu Istanbulskog protokola, Budva, juni 2018. godine

“Kvalitet sudskih odluka je bolji, kako u obrazloženjima, tako i u primjeni sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava.”

Dragoljub Drašković, predsjednik Ustavnog suda Crne Gore

Najvažnija dostignuća:

- ▶ zatvoren predmet *Manushaqe Puto* i drugi³. Poduzete su potrebne mjere kako bi se osigurala naknada imovine i provele odluke domaćih sudova kojima se priznaje pravo na naknadu (Albanija);
- ▶ Zakon o državnom pravobranilaštvu je izmijenjen, sa jačanjem domaćih kapaciteta u efikasnom izvršavanju presuda Evropskog suda (Albanija);
- ▶ ukupno 800 sudija, tužilaca i advokata stekli su znanja o sudskoj praksi Evropskog suda. Ukupno 60% tužilaca i savjetnika pohađali su obuku o istrazi u predmetima lošeg postupanja, a 40% svih registriranih advokata prošli su obuku o primjeni Konvencije (Crna Gora);
- ▶ u visokom obrazovanju je, kroz izmjene nastavnog plana pravnog fakulteta i dodavanje sadržaja vezanih za ljudska prava, ojačana dimenzija ljudskih prava (Crna Gora);

3. Saradnja preko programa Horizontal Facility između državnog pravobranioca Albanije i Odjela Vijeća Evrope za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava, doprinijela je odluci Komiteta ministara Vijeća Evrope iz septembra 2018. godine o pomnom nadzoru općih mjera u glavnom predmetu *Manushaqe Puto i drugi*, putem kojeg je Komitet ministara prepoznao postojeći mehanizam naknada u Albaniji kao funkcionalan i efikasan.

- ▶ ukupno 400 pravnih stručnjaka pohađalo obuku iz oblasti programa ljudskih prava, čime su unaprijeđena znanja o odbrani imovinskih prava, zaštiti žena ugroženih nasiljem u porodici, te o pravu na saslušanje u razumnom roku, u skladu sa evropskim standardima. Izrađen je vodič za efikasno korištenje pravnih lijekova kako bi se pomoglo u provođenju presuda Evropskog suda (Srbija);
- ▶ ukupno 230 pravnih stručnjaka pohađalo obuku o primjeni standarda Konvencije i formirana interna baza instruktora kako bi se provodile uzajamne obuke među kolegama i sudijama i tužiocima prenijelo znanje o tumačenju sudske prakse Evropskog suda (Sjeverna Makedonija);
- ▶ Komitet ministara Vijeća Evrope zatvorio je predmet Selmani i drugi⁴, što je dovelo do konkretne promjene prakse Ustavnog suda o usmenom saslušanju, kako bi se izbjegla slična kršenja (Sjeverna Makedonija).

Unaprjeđenje pristupa pravdi, nezavisnosti i odgovornosti pravosuđa

— Akcije provedene u ovoj oblasti doprinijele su aktivnostima koje korisnici poduzimaju na jačanju nezavisnosti, odgovornosti i profesionalnosti pravosudnog sistema u skladu sa [Akcionim planom Vijeća Evrope za 2016-2021. godinu za jačanje nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa](#), sudskom praksom Evropskog suda, te omogućavanju provedbe preporuka Grupe zemalja protiv korupcije (GRECO) i Venecijanske komisije.

Ostvareni rezultati:

- ▶ jači kapaciteti sudskih i tužilačkih vijeća za rješavanje etičkih pitanja;
- ▶ unaprijeđeni kapaciteti pružalaca besplatne pravne pomoći, uključujući i osoblje ministarstva pravde i nevladinih organizacija (NVO), za profesionalno postupanje po zahtjevima za besplatnu pravnu pomoć, a u cilju unaprjeđenja pristupa pravdi;
- ▶ snažnije garancije za nezavisnost i nepristrasnost sudova kroz razvijanje alata za zaštitu sudija i tužilaca od neprimjerenog uticaja i jačanje profesionalne kulture nepristrasnosti;

4. Podrška koju je omogućio Horizontal Facility dovela je zatvaranja predmeta [Selmani i drugi](#), gdje je Ustavni sud odlučio promijeniti praksu i tumačenje vlastitih Pravila o održavanju usmenih saslušanja kako bi se spriječila kršenja Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Regionalna zimska akademija ljudskih prava za studente pravnih fakulteta, Šabac, mart 2019. godine

“Tužioci su kroz ove aktivnosti stekli važna znanja, a prilagođene obuke u znatnoj mjeri su unaprijedile naše kapacitete.”

Gordana Janičijević, zamjenica Republičkog javnog tužioca Srbije

Najvažnija dostignuća:

- ▶ nezavisnost i odgovornost pravosuđa unaprijeđeni su kroz stručno ocjenjivanje sudija (ocijenjen 41 sudija, a 13 sudija unaprijeđeno) koje se provodi u okviru novog, transparentnog sistema (Crna Gora);
- ▶ nakon usvajanja Etičkog kodeksa za tužioce, Etički odbori sudskih i tužilačkih savjeta uveli su nove metode rada (Crna Gora);
- ▶ izrađen je opći nastavni plan i materijali za obuku koji obuhvataju znanja i vještine potrebne za rad sa podnosiocima zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, sa modulima o podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti i konkretnim potrebama ranjivih grupa (Sjeverna Makedonija);
- ▶ prvo stručno usavršavanje organizirano je za 51 predstavnika Ministarstva pravde, uključujući gotovo sve zaposlenike u regionalnim uredima, kao i predstavnike registriranih NVO i Advokatske komore (Sjeverna Makedonija);
- ▶ u skladu sa preporukama GRECO-a, 100 sudija i 200 tužilaca pohađali su obuku o prepoznavanju, prijavljivanju i boljem suzbijanju neprimjerenog uticaja kako bi se poboljšalo povjerenje javnosti u pravosudni sistem (Srbija);
- ▶ organiziran je poseban modul o ženama –sudijama i tužiocima žrtvama neprimjerenog uticaja, da bi se skrenula pažnja na pitanja jednakosti polova i uznemiravanja u tužilaštvima i u kontekstu istraga (Srbija).

Jačanje kvaliteta i efikasnosti pravosudnih sistema

— Akcije provedene u ovoj oblasti doprinijele su implementaciji ključnih aspekata reformi pravosuđa korištenjem alata i metodologija Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ) na nivou institucija i sudova.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ostvaren napredak u uspostavi dosljedne metodologije u pravosuđu za prikupljanje sudskih statističkih podataka primjenom standarda CEPEJ-a u sudovima i sudskim vijećima;
- ▶ unaprijeđeno poznavanje funkcioniranja pravosudnih sistema, sa boljim statistikama za donošenje dobrih politika;
- ▶ poboljšane mjere za unaprjeđenje sistema upravljanja predmetima i opću upotrebu Cyberjustice-a;
- ▶ unaprijeđene mjere koje pravosudne institucije koriste za rješavanje pitanja reformi (sudske mape, poboljšana upotreba informacionih tehnologija i slično) i bolje zadovoljstvo korisnika sudova;

“Projekat KoSEJ omogućio je do sada najtačnije podatke o pravosudnom sistemu i zato je njegova uloga od ključne važnosti u budućem radu Ministarstva.”

Tea Blakaj, predstavnica Ministarstva pravde (Kosovo)

Najvažnija dostignuća:

- ▶ korisnici i partneri, uključujući civilno društvo, poznaju i koriste pokazatelje i metodologiju CEPEJ-a za prikupljanje i analizu pouzdanih i posebnih statističkih podataka u cilju prepoznavanja problema i uspostave dugoročnih rješenja (Albanija, Kosovo);
- ▶ detaljnom analizom funkcioniranja pravosudnog sistema zasnovanoj na najnovijim i pouzdanim statističkim podacima, utvrđeni su nedostaci, a kao rezultat date su preporuke koje su korištene kao čvrsta osnova za reforme pravosudnog sektora (Kosovo);
- ▶ u cilju podrške razvijanju sistema upravljanja predmetima razmijenjene su relevantne evropske prakse (Albanija, Kosovo);
- ▶ predsjednici i zaposlenici sudova pohađali su obuke kako bi konkretnije razumjeli svoju ulogu u upravljanju sudovima (Albanija, Kosovo);

Predstavljanje drugog CEPEJ izvještaja o pravosudnom sistemu na Kosovu, Priština, mart 2019. godine

- ▶ poboljšani kapaciteti sudova za korištenje alata potrebnih za unaprjeđenje kvaliteta usluga sudova, naročito anketa (Albanija);
- ▶ poboljšani kapaciteti medija i pravosuđa za komunikaciju i veće povjerenje javnosti (Albanija).

„Izvještaji o novom programu ocjenjivanja sudija i tužilaca pomažu mi da u svakodnevnom radu utvrdim pokazatelje za ocjenjivanje rezultata i na osnovu njih vršim ocjenjivanje sudija.“

Brikena Ukperaj, članica Visokog sudskog vijeća Albanije

Trening o istražnom suđenju o pranju novca, Drač, februar 2019. godine

Tema II:

Borba protiv korupcije, privrednog kriminala i organiziranog kriminala

Budžet: 4,01 miliona EUR
Obuhvaćeno: 6 akcija

U tri korisnice (Albanija, Crna Gora i Sjeverna Makedonija) Horizontal Facility je imao za cilj borbu protiv korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma, koja je naročito uključivala mjere za rješavanje pitanja transparentnosti finansiranja političkih stranaka, sistema za prijavljivanje imovine, nacionalne procjene rizika i razvijanje kapaciteta finansijsko-obavještajnih odjela.

Pored toga, u tri korisnice (Kosovo, Crna Gora i Sjeverna Makedonija) su provedene konkretne akcije u cilju pružanja podrške organima vlasti u podržavanju okvira integriteta u sistemu visokog obrazovanja i sprječavanju korupcije u obrazovanju.

„Horizontal Facility se zapravo tiče ljudi – pravda znači da se građani mogu osjećati sigurnim da će im njihov pravni sistem pružiti efikasnu zaštitu od nepravde i zloupotrebe. Odsustvo korupcije i privrednog kriminala znači da će građanima na raspolaganju biti više resursa za osnovne usluge.“

Izjava Liselotte Isaksson, šefice sektora Generalne direkcije Evropske komisije za politiku evropskog susjedstva i pregovore o proširenju (DG NEAR) na Završnoj regionalnoj konferenciji.

Borba protiv privrednog kriminala

— Akcijama poduzetim u ovoj oblasti organima vlasti je omogućena podrška u provedbi mjera za sprječavanje i istraživanje korupcije i pranja novca rješavanjem nedostataka utvrđenih u ocjenama Komiteta eksperata za evaluaciju mjera za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i GRECO-a.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani zakonski okviri za prijavljivanje imovine, finansiranje političkih stranaka i sprječavanje pranja novca;
- ▶ unaprijeđeni okviri integriteta za pravosuđe, policiju i članove parlamenata kroz izradu etičkih smjernica i kodeksa ponašanja/smjernica za članove Parlamenta;
- ▶ poduzete mjere ka jačanju sistema za povrat imovine i upravljanje imovinom;

Uspostavljanje elektronskog sistema za prijavljivanje imovine u Albaniji, Tirana, april 2019. godine

- ▶ ojačani kapaciteti javnih uprava i agencija za borbu protiv korupcije za sprječavanje i suzbijanje korupcije;
- ▶ postavljeni temelji za efikasnije mjere koje nacionalni finansijsko-obavještajni organi poduzimaju na sprječavanju pranja novca stečenog krivičnim djelom i finansiranja terorističkih aktivnosti;
- ▶ ojačani kapaciteti organa vlasti za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma).

„U sklopu Horizontal Facility programa i uz pomoć Vijeća Evrope, izradili smo Registar stvarnog vlasništva koji će nam zaista pomoći u procjeni rizika, provjeri podataka o vlasništvu i korisnoj razmjeni sa akterima iz susjedstva u postizanju zajedničkih ciljeva.“

Blažo Trendafilov, direktor Finansijsko-obavještajne uprave (Sjeverna Makedonija)

Najvažnija dostignuća:

- ▶ izmijenjen Zakon o finansiranju političkih stranaka i Krivični zakon, uzimajući u obzir preporuke Vijeća Evrope, a premijer izdao naredbu kojom se političkim strankama zabranjuje korištenje državnih sredstava u izbornim kampanjama za stranačke namjene (Albanija);
- ▶ kapaciteti agencija za provedbu zakona za borbu protiv pranja novca i korupcije ojačani putem praktičnih smjernica, radionica i obuka o praćenju i oduzimanju imovine (Albanija);
- ▶ u skladu sa preporukom Akcije protiv privrednog kriminala, u okviru Centralne izborne komisije uspostavljena je posebna jedinica za nadgledanje u cilju jačanja njenih kapaciteta za nadgledanje finansiranja izbornih kampanja (Albanija);
- ▶ ostvaren napredak na sprječavanju sukoba interesa i osiguravanju da parlament, pravosuđe i policija primjenjuju etičke standarde. Usvojene etičke smjernice za ove tri ciljne grupe (Crna Gora);
- ▶ Agencija za sprječavanje korupcije i Državna revizorska institucija potpisale su memorandum o razumijevanju, čime je ojačana saradnja između institucija, a naročito u pogledu kontrole finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja (Crna Gora);
- ▶ sudije i policijski službenici stekli su specijalizirana znanja i vještine kroz namjenske obuke o provođenju zaštite prijavitelja korupcije u građanskim i krivičnim postupcima (Crna Gora);

- ▶ u sklopu novog pristupa u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, izrađeni su strategija i akcioni plan za sprječavanje pranja novca uz uvažavanje međunarodnih standarda i dobrih praksi (Sjeverna Makedonija);
- ▶ ostvaren je napredak ka uspostavi Registra stvarnog vlasništva u cilju evidentiranja pravnih vlasnika kako bi bile poznate osobe koje kontroliraju imovinu ili su njeni vlasnici. U isto vrijeme su relevantnim akterima stavljene na raspolaganje smjernice za privatni sektor kako bi se omogućila bolja transparentnost i pristup informacijama (Sjeverna Makedonija);
- ▶ provedene regionalne aktivnosti bile su dopuna aktivnostima koje se u državama-korisnicama poduzimaju na jačanju zajedničkog razumijevanja standarda i komparativnih praksi u cilju prepoznavanja rizika od finansiranja terorizma i uspostave efikasnog nadzora među neprofitnim organizacijama. Na taj način potpomognuto je prenošenje dobrih praksi sa jedne korisnice na drugu. U regionalnim aktivnostima učestvovala su sve korisnice, uključujući Tursku.

Jačanje integriteta i borba protiv korupcije u visokom obrazovanju

— Akcije poduzete u ovoj oblasti pomogle su u nacionalnim i regionalnim aktivnostima na osmišljavanju, odnosno, jačanju politika za sprječavanje korupcije i okvira integriteta u visokom obrazovanju, a u skladu sa Preporukom [Komiteta ministara Vijeća Evrope za osiguravanje kvaliteta obrazovanja](#), te bazom znanja Panevropske platforme o etici, transparentnosti i integritetu u obrazovanju Vijeća Evrope (ETINED).

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani okviri integriteta za sprječavanje korupcije u visokom obrazovanju;
- ▶ osmišljen inovativan zakonodavni okvir za zaštitu akademskog integriteta;
- ▶ unaprijeđena informiranost najznačajnijih aktera u obrazovanju, uključujući studente, akademsko osoblje i administrativnu upravu, o koristima standarda integriteta i etike.

Seminar „Integritet u visokom obrazovanju - izazov univerzitetske uprave“, Budva, decembar 2018. godine

“Kao predstavnik organizacije civilnog društva mogu reći da smo sa ovim projektom pokazali da institucije i sistem mogu udružiti snage i efikasno sarađivati.”

Zoran Vujičić, predstavnik nevladine organizacije Građanska alijansa (Crna Gora)

Najvažnija dostignuća:

- ▶ izrađeni su modeli etičkih kodeksa za studente, akademsko osoblje i rukovodstvo univerziteta i dostavljeni Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije. Odobrili su ih i javni univerziteti (Kosovo);
- ▶ organizirane su konferencije i javne rasprave na univerzitetima, uz korištenje digitalnih materijala i internetskih promotivnih materijala, te praktični kursevi za studente (Kosovo, Crna Gora, Srbija);
- ▶ izrađen je Zakon o akademskom integritetu koji se bavi pitanjima različitih oblika kršenja akademskog integriteta, uključujući plagijarizam i neetičko ponašanje, i kako bi se uveli minimalni standardi zaštite akademskog integriteta u institucijama visokog obrazovanja. Ovaj Zakon je usvojen u martu 2019. godine (Crna Gora);
- ▶ razvijen je poseban kurs za dodiplomske i postdiplomske studije o integritetu, etici i transparentnosti (Srbija);
- ▶ internetski kursevi o akademskom integritetu (obavezni za studente prve godine studija) za studente i nastavno osoblje na Univerzitetu Crne Gore.

Obilježavanje Dana borbe protiv nasilja u školama u Albaniji, Tirana, novembar 2018. godine

Tema III:

Promocija sprječavanja diskriminacije i zaštita prava ranjivih grupa

Budžet: 5,53 miliona EUR
Obuhvaćeno: 13 posebnih akcija

— Obezbjedeana podrška na rješavanju pitanja rasizma, nasilja u školama, segregacije i ekstremizma u sistemu obrazovanja, kako bi se podržao rad institucija ombudsmana, spriječila trgovina ljudima (sa akcentom na pomoć žrtvama trgovine ljudima), te podržala borba protiv različitih oblika diskriminacije, kao što su diskriminacija nacionalnih manjina i diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

Sprječavanje i suzbijanje diskriminacije u školama

— Akcije koje poduzete u ovoj oblasti omogućile su pomoć organima vlasti, naročito u provođenju preporuka Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI), Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (u daljem tekstu: FCNM) i komesara za ljudska prava.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ostvaren doprinos u politici zasnovanoj na činjenicama u obrazovanju koja je usklađena sa principima nediskriminacije i jednakosti;
- ▶ u pilot-školama uvedene su konkretne mjere za sprječavanje diskriminacije, sa strategijama i odgovorima na nasilje u školama, koje su potom integrirane na nivou cijele zemlje;
- ▶ ojačani kapaciteti u pilot-školama za podsticanje demokratske školske kulture u skladu sa principima nediskriminacije i jednakosti;
- ▶ u pilot-školama je uveden Okvir kompetencija za demokratsku kulturu Vijeća Evrope (CDC).

„Atmosfera između učenika i nastavnika se promijenila, postala je ljubaznija, sa više međusobne saradnje. Roditelji i zajednica postali su aktivniji u školskom životu. Na taj način učenicima je omogućeno da učestvuju u aktivnostima (borbe protiv nasilja u školama). Naš stav prema ovoj pojavi je drugačiji.“

socijalni radnik iz Albanije

Najvažnija dostignuća:

- ▶ Preporuke o nasilju u školama uključene su u novi Zakon o pravima i zaštiti djece, kao i Nacionalnu agendu za prava djeteta za period 2017-2020. godine, a 21. novembar je proglašen Danom borbe protiv nasilja u školama. Ovim aktivnostima obuhvaćeno je više od 14.000 građana i mladih (Albanija);
- ▶ Komisija za akreditiranje modula i programa edukacije za period 2017-2021. godine akreditirala je Program edukacije nastavnika o smanjenju nasilja u školama, nakon njegove primjene među 210 nastavnika iz 21 pilot-škole (Albanija);
- ▶ pilot-prakse za borbu protiv nasilja u školama će nakon Zajedničkog uputstva Ministarstva obrazovanja i Ministarstva finansija i privrede za školsku 2019/2020. godinu biti uvedene u sve škole (Albanija);
- ▶ Preporuke za politike sa mapom puta za promociju kvalitetnog obrazovanja u multietničkim društvima u Bosni i Hercegovini odobrila sva ministarstva nadležna za obrazovanje, na osnovu provedene studije o procjeni, fokus grupa i podrške za provođenje mjera na rješavanju pitanja etničke segregacije u formalnom obrazovnom sistemu u devet pilot-škola (Bosna i Hercegovina);

Trening i vršnjačka razmjena za 40 članova srpskih pilot škola, Budimpešta, juli 2018. godine

- ▶ izrađen je nastavni plan i program obuke na radnom mjestu za nastavnike (namijenjen prosvjetnim radnicima na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja) i spreman za nacionalni proces akreditacije (Crna Gora);
- ▶ izrađena je Mapa puta za podsticanje demokratske školske kulture kao informacija i vodič za donosiocje odluka o obrazovanju o tome kako podsticati demokratsku kulturu na nivou nastavnog plana i programa, pedagogije, procjene, edukacije nastavnika i kroz primjenu pristupa uključenosti cijele škole (Crna Gora);
- ▶ 200 nastavnika, direktora škola, psihologa i predstavnika zajednice iz 20 pilot škola pohađali su obuku iz oblasti ljudskih prava, nasilničkog ponašanja i nasilja u školama, socijalne inkluzije i uvođenja principa rodne ravnopravnosti u obrazovanje. Pored toga, 26. april je proglašen Danom raznolikosti i inkluzije (Kosovo);
- ▶ Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije odobrilo je Mapu puta sa preporukama za politike koje podržavaju demokratsku školsku kulturu i poštivanje različitosti (Kosovo);
- ▶ u organizaciji 11. oktobra kao Dana inkluzije učestvovalo je 26 pilot škola, 1000 prosvjetnih radnika i preko 10.000 članova zajednica. Pored toga, 200 nastavnika je pohađalo certificiranu obuku o podučavanju demokratiji i ljudskim pravima i izgradnji multidisciplinarnih znanja putem vannastavnih aktivnosti (Crna Gora);

- ▶ Kompetencije za demokratsku kulturu Vijeća Evrope u potpunosti su usvojene i integrirane u nastavne i vannastavne aktivnosti u 20 pilot škola, a Ministarstvo obrazovanja odobrilo je preporuke za unaprjeđenje rezultata. U preispitivanju standarda kvaliteta obrazovanja u odnosu na demokratsko obrazovanje učestvovalo je 2150 učenika i 250 nastavnika (Srbija);
- ▶ na osnovu ekspertize Vijeća Evrope izrađene su smjernice za odgovarajuću zastupljenost nacionalnih manjina u obaveznim planovima i programima, standardima i udžbenicima za osnovne i srednje škole (Srbija);
- ▶ do sada nezabilježena praćenost u medijima gdje je obuhvaćeno najmanje 100.000 građana iz svih dijelova Srbije, uključujući i nacionalne manjine, obzirom da se izvještaji objavljuju i na jezicima manjina (Srbija).

„Ministarstvo prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja je izuzetno, izuzetno zadovoljno rezultatima ovog projekta, tako da sada razmatramo mogućnost njegovog daljeg nastavka.“

Anamarija Viček, državna sekretarka pri Ministarstvu prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Srbije

Ljudska prava i diskriminacija

■ Akcije koje su provedene u ovoj oblasti bile su usmjerene na pružanje pomoći korisnicima za dalje usklađivanje njihovih politika i praksi sa Konvencijom i preporukama komesara za ljudska prava i ECRI-ja.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačana institucija ombudsmana za ljudska prava u borbi protiv diskriminacije;
- ▶ ostvaren napredak u provođenju preporuka ECRI-ja putem ciljanih obuka o sprječavanju diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

“Ovo je bio prvi put da su aktivnosti bile usmjerene direktno na pravnike, a naše analitičke vještine doprinijele su kvalitetu brojnih prijedloga vezanih za predmete diskriminacije.”

pravnik u Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Najvažnija dostignuća:

- ▶ u cilju sprječavanja i suzbijanja diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, formiran je međuministarski tim za praćenje Nacionalnog akcionog plana za lezbijke, gej, biseksualne, transrodne i interpolne (LGBTI) osobe, a više od 150 policajaca obučeni su za prepoznavanje i rješavanje slučajeva krivičnih djela počinjenih iz mržnje nad LGBTI osobama (Albanija);
- ▶ izrađen je priručnik za „Policijsko postupanje u slučajevima krivičnih djela počinjenih iz mržnje nad LGBTI osobama: Obuka za profesionalni policijski odgovor“ koji je uključen u nastavni plan i program Akademije za sigurnost za policijsku obuku na radnom mjestu (Albanija);
- ▶ ojačani su kapaciteti Institucije ombudsmana za ljudska prava za sprječavanje i borbu protiv diskriminacije. Izrađen je priručnik za borbu protiv diskriminacije i uveden mehanizam za prikupljanje podataka (Bosna i Hercegovina);
- ▶ osnažen je dijalog između institucija ombudsmana i 43 javne institucije na centralnom, regionalnom i općinskom nivou i uspostavljena uža povezanost sa pravosuđem, a u cilju poboljšanja kvaliteta nacionalnih presuda (Bosna i Hercegovina);
- ▶ Ojačana je saradnja između institucija ombudsmana, Agencije za ravnopravnost polova BiH i Gender centara Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske u cilju boljeg suprotstavljanja rodno zasnovanom nasilju (Bosna i Hercegovina).

Jačanje zaštite nacionalnih manjina

— Akcije su bile usmjerene na pomoć kod provođenja preporuka komesara za ljudska prava, kao i onih koje su rezultat monitoringa Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (FCNM) i Evropske povelje za regionalne ili manjinske jezike.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani kapaciteti institucija koje se bave zaštitom pripadnika nacionalnih manjina;
- ▶ unaprijeđeni pravni okviri za zaštitu prava nacionalnih manjina;
- ▶ unaprijeđen međukulturalni dijalog i institucionalna koordinacija među relevantnim akterima.

Prvo takmičenje osnovnih škola o nacionalnim manjinama u Bosni i Hercegovini, Prnjavor, februar 2019. godine

„Ova akcija je istinski doprinijela boljem položaju nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini. Bili smo svjedoci izgradnje kapaciteta tijela za zastupanje manjina, bolje komunikacije između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i OCD-a u ovoj oblasti, te drugačijih stajališta koja su usvojili mediji u pogledu nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini.“

Tihomir Knežiček, član Vijeća nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine

Najvažnija dostignuća:

- ▶ usvojen je Okvirni zakon o zaštiti nacionalnih manjina kojim je ukinuta razlika između nacionalnih manjina i etno-jezičkih zajednica i uvedeno devet nacionalnih manjina i princip samoidentifikacije (Albanija);
- ▶ Grupa za koordinaciju nacionalnih manjina osnovana je pod okriljem Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice kao prvi službeni forum za unaprjeđenje dijaloga između manjina i vlasti (Bosna i Hercegovina);
- ▶ putem malih grantova pružena je podrška za pet lokalnih samouprava (Brčko, Prijedor, Prnjavor, Sarajevo i Tuzla) u cilju promoviranja kultura, jezika i tradicija manjina, kao i njihovog učešća u javnom životu (Bosna i Hercegovina);
- ▶ Zakon o nacionalnim savjetima nacionalnih manjina je izmijenjen u skladu sa preporukama FCNM-a (Srbija);

- ▶ u toku je izrada smjernica o upotrebi jezika manjina u obrazovanju, upravi i pravosuđu (Srbija);
- ▶ pet lokalnih samouprava (Bosilegrad, Bujanovac, Medveđa, Sombor i Vranje) dobilo je podršku u vidu malih grantova za promociju jezika manjina u obrazovanju, upravi i pravosudnom sistemu, uključujući i promociju jezičkog nasljeđa i identiteta i postavljanje dvojezičnih topografskih znakova (Srbija).

Sprječavanje i borba protiv trgovine ljudima

— Ove akcije bile su usmjerene na pomoć kod provođenja preporuka Grupe eksperata za akciju protiv trgovine ljudima.

Ostvareni rezultati:

- ▶ ojačani kapaciteti inspektorata rada i ključnih aktera za borbu protiv trgovine ljudima za sprječavanje trgovine ljudima u svrhu eksploatacije radne snage;
- ▶ ostvaren napredak u unaprjeđenju pristupu naknadama za žrtve trgovine ljudima.

„Ovaj projekat predstavlja pionirski rad na sprječavanju i borbi protiv trgovine ljudima u svrhu eksploatacije radne snage u Srbiji, a obzirom da inspektori rada i tržišni inspektori ranije nisu bili uključeni u ove aktivnosti, niti su imali obuke na ovu temu.“

Mitar Đurašković, nacionalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima (Srbija)

Najvažnija dostignuća:

- ▶ ukupno 60% inspektora rada u Srbiji i 90% u Sjevernoj Makedoniji pohađali su obuku na teme koje se tiču trgovine ljudima;
- ▶ ostvarena je jača saradnja između ključnih aktera u sprječavanju trgovine ljudima i između mjesta koja su odredišta žrtava, odnosno mjesta iz kojih žrtve dolaze, kako bi se osigurala bolja zaštita prava žrtava trgovine ljudima u Sjevernoj Makedoniji i Srbiji;

Radionica o indikatorima za otkrivanje i preliminarno identifikovanje dece žrtava trgovine ljudima, Skoplje, februar 2019. godine

- ▶ ostvaren je napredak u izradi nacрта zakona koji osigurava pristup državnom fondu za naknadu za žrtve krivičnih dijela, uključujući i žrtve trgovine ljudima (Sjeverna Makedonija);
- ▶ ostvareno bolje razumijevanje pravnih stručnjaka i drugih ključnih aktera u borbi protiv trgovine ljudima o načinima kako osigurati pristup naknadama za žrtve (Sjeverna Makedonija i Srbija).

„Učešće u ovom projektu za mene je od velike važnosti u profesionalnom smislu, jer mi je omogućilo da unaprijedim znanja i vještine iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Sada imam nove pristupe koji će im omogućiti da efikasnije obavljam svoj posao.“

Fatime Bytyqi, Državna inspekcija rada (Sjeverna Makedonija)

Delegacija Venecijanske komisije i OSCE-a / ODIHR-a u posjeti Albaniji, Tirani, septembar 2018. godine

Mehanizam za koordinaciju ekspertiza

U sklopu Mehanizma za koordinaciju ekspertiza (ECM), obezbijedeni su ad-hoc savjeti i ekspertiza kao odgovor na zahtjeve za zakonsku analizu i sličnu pomoć. Tijela i odjeli pri Vijeću Evrope osigurali su zakonsku ekspertizu i savjete o politikama kao odgovor na konkretne zahtjeve u oblastima kao što su: osiguravanje pravde, borba protiv privrednog kriminala, sprječavanje diskriminacije i zaštita prava ranjivih grupa, sloboda izražavanja i medija, kao i ustavna pitanja koja potpadaju pod nadležnost Venecijanske komisije.

U toku tri godine implementacije, zaprimljen je ukupno 21 zahtjev, od čega se 14 odnosilo na ekspertizu Venecijanske komisije, a 7 na druge subjekte Vijeća Evrope, uključujući i Ured specijalnog predstavnika generalnog sekretara za migracije.

Najznačajniji ostvareni rezultati uključuju sljedeće:

- ▶ Venecijanska komisija je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj od 14-15. oktobra 2016. godine, usvojila podnesak amicus curiae o Zakonu o postupanju sa imovinom i finalizaciji procesa naknade za imovinu (Albanija).

- ▶ Venecijanska komisija je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj od 14-15. oktobra 2016. godine, usvojila podnesak amicus curiae o načinu izbora delegata u Dom naroda Federacije Bosne i Hercegovine, a kao odgovor na zahtjev Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
- ▶ Venecijanska komisija je na svojoj plenarnoj sjednici, održanoj 9-10. decembra 2016. godine, usvojila podnesak amicus curiae o Zakonu o prelaznoj reevaluaciji (ili „vetting proceduri“) sudija i tužilaca u Albaniji kao odgovor na zahtjev Ustavnog suda Albanije.
- ▶ Nakon zahtjeva koji je uputila Državna izborna komisija Sjeverne Makedonije, u martu 2017. godine upućen je ekspert Venecijanske komisije za pomoć u upravljanju lokalnim izborima.
- ▶ U Crnoj Gori je, u skladu sa preporukama Ureda specijalnog predstavnika generalnog sekretara za migracije pri Vijeću Evrope, usvojen Zakon o strancima, što predstavlja pozitivan napredak u ukupnoj zaštiti prava migranata u Crnoj Gori.
- ▶ Na plenarnoj sjednici održanoj 16-17. marta 2018. godine, Venecijanska komisija je usvojila Mišljenje o nacrtu Zakona o sprječavanju i zaštiti od diskriminacije u Sjevernoj Makedoniji.
- ▶ Obezbijeđena je pravna ekspertiza i savjeti o politikama za ključne pravosudne institucije u Sjevernoj Makedoniji, uključujući i Sudski savjet, Savjet tužilaca i Vrhovni sud u cilju unaprjeđenja procesa reformi u oblasti pravosuđa koji je u toku.
- ▶ Nakon što je pružena pomoć u toku procesa izrade nacrtu amandmana na Ustav Republike Srbije u vezi sa pitanjima pravosuđa, Mišljenje Venecijanske komisije o prijedlogu amandmana usvojeno je na njenoj plenarnoj sjednici održanoj 22-23. juna 2018. godine.
- ▶ Mišljenje Venecijanske komisije o izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama Crne Gore, a u vezi sa imenovanjem članova iz reda uglednih pravnika u Sudski savjet, usvojeno je na plenarnoj sjednici Venecijanske komisije održanoj 22-23. juna 2018. godine kao hitan odgovor na rizik od potpune paralize sudske vlasti u Crnoj Gori.
- ▶ Mišljenje Venecijanske komisije o nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih stranaka na Kosovu usvojeno je na njenoj plenarnoj sjednici održanoj 22-23. juna 2018. godine.

- ▶ Vlasti Crne Gore poduzele su mjere na unaprjeđenju zakona o medijima. ECM je podržao izradu nacрта tri nova zakona o medijima. Čini se da ovi nacrti zakona, u sadašnjem obliku, odražavaju mnoge preporuke Vijeća Evrope.
- ▶ Na svojoj plenarnoj sjednici održanoj 15-16. marta 2019. godine, Venecijanska komisija usvojila je pravno mišljenje o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima koje je izradilo Ministarstvo pravde Sjeverne Makedonije. Slijedeći mišljenje Venecijanske komisije, Sjeverna Makedonija je usvojila izmijenjeni i dopunjeni Zakon o Sudskom savjetu. Ovim zakonom, koji je proglašen u maju 2019. godine, riješene su glavne zabrinutosti istaknute u Mišljenju.

